

DRAMATURGI ROMÂNI CONTEMPORANI

de la **A** la **Z**

de **ADRIANA POPESCU**

AUREL BARANGA

1967, 19 aprilie — *OPINIA PUBLICĂ**, satiră în două părți. Teatrul de Comedie. Direcția de scenă: Mihai Berechet. Cu: Radu Beligan, Marcela Rusu, Const. Băl-tărețu, Ion Lucian, Șt. Tapalagă, Mihai Fotino, Dem. Savu, Gh. Dinică, Eugen Racoți, Consuela Roșu, Iarina Demian, Mircea Constantinescu, Dumitru Chesa, Costel Constantinescu ș.a.

Piesa s-a jucat în Bulgaria, Polonia, URSS (de pildă, la Leningrad, în regia lui Tovstonogov), Italia, RDG (în mai multe teatre simultan, cu ocazia „Zilelor teatrului românesc”). În țară, s-a jucat la Arad (1966—1967), Craiova, Timișoara și Cluj (1967), Galați, Ploiești, Oradea, Baia Mare, Botoșani, Brașov, Iași (1968), Brăila (1973), Constanța (1976), Satu Mare (1977), Tirgu Mureș (1979) și la Teatrul Giulești (1980).

„Trăgînd cerneală dintr-o călimară gazetărească și exprimîndu-se prin personaje-jurnaliști, plasînd acțiunea într-o redacție de cotidian, A.B. a făcut, în noua sa comedie, ziaristică de cea mai înaltă clasă. *Opinia publică* e o piesă la zi, o luare de poziție drastică și promptă într-o problemă morală de maximă rezonanță civică: ofensiva împotriva fătărniciei. (...) Tocmai de aceea el a mobilizat de astă dată, în replică, nu un erou, ci o colectivitate și și-a ales anume acea expresie spirituală a colectivității prin care ea își afirmă cel mai direct responsabilitatea: *opinia publică*.” (Valentin Silvestru — „Prezența teatrului”, ed. cit., p. 176—182).

„Cert, *Opinia publică* se situează valoric peste comediile-farsă (formula dominînd pînă acuma) anterioare. Sugestii venite din direcții foarte diferite ale teatrului

* De fapt, premiera pe țară a acestei piese a avut loc la 6 ianuarie 1967 la Teatrul de Stat din Arad. Autorul atestînd însă drept premieră „oficială” pe aceea de la Teatrul de Comedie, îl respectăm punctul de vedere.

angajat politic (Maiakovski, Brecht chiar) sau din experiențe ale comediei secolului nostru, întemeiate pe o anume utilizare a convențiilor dramatice, se organizează în *Opinia publică* în mod ingenios, inteligent, și, în consecință, cu premise ferme pentru un spectacol antrenant, cu un ritm (cît de important este acest element al operei dramatice) mereu modificat, invitîndu-l pe spectator să accepte, bine dispus și satisfăcut, *pamfletul* acid, drastic și cu adresă foarte clară”. (Ion Vlad, „Steaua”, 12/1967).

„Farsa din *Opinia publică*, spontană și improvizată, este savuros plasticizată. Pîndit de pericolul concedierii, inimosul Chitlaru este salvat de gluma nevinovată a prietenului său, care lasă discret să se înțeleagă că eroul nostru ar fi amic al ministrului presei. Consecințele farsei sînt rapide, ca o lovitură de trăsnet: din comprimabil, Chitlaru este numit brusc adjunct al redactorului-șef și atitudinea întregului grup al «negativilor» se schimbă instantaneu cu o sută optzeci de grade. Spre final va fi rîndul *opinii publice* să joace o festă faunei impostorilor, cărora le revenise între timp glasul și le crescuseră din nou coarnele aroganței”. (Călin Căliman, „Teatrul”, 6 1967).

Alte opinii: Radu Popescu, „România liberă”, 20 aprilie 1967; C. Buzdugan, „Steagul roșu”, 28 aprilie 1967; V. Silvestru, „Contemporanul”, 5 mai 1967; Dana Dumitriu, „Munca”, 10 mai 1967; E. Ștefănescu, „Tomis”, 8/1967; C. Cubleşan, „Tribuna”, 16 noiembrie 1967; N. Barbu, „Cronica”, 3 februarie 1968; Ion Pascadi, „Scinteia”, 29 martie 1968; Ștefan Oprea, „Cronica”, 6 aprilie 1968; Ilie Călian, „Tribuna”, 27 iunie 1968; V. Ducea, „Cronica”, 6 aprilie 1968; Mi-rela Roznovanu, „Scinteia tineretului”, 20 august 1976; Stelian Vasilescu, „Familia”, septembrie 1977; Ion Cocora, „Teatrul”, 5/1978.

1969, 13 februarie — *TRAVESTI**, comedie tragică în trei acte. Teatrul Național „I. L. Caragiale” (sala Studio). Direcția de scenă: Aurel Baranga și Victor Moldovan; decoruri: Mihai Tofan; costume: Gabriela Nazarie; asistent de re-

* Premiera pe țară a acestei piese a avut loc la 31 octombrie 1968 la Teatrul Dramatic din Constanța, în regia lui Ion Maximilian.

gie : Adriana Ioan. Cu : Regist. Bărbulescu, Marcela Rusu, Catița Ispas, Victor Moldovan, N. Gr. Bălănescu, Cosma Brașoveanu, N. Brancimir, Bogdan Mușatescu, Dem. Rădulescu, Matei Alexandru, Rodica Popescu, Draga Olteanu, Ovidiu Moldovan, Gr. Nagacevski, George Paul Avram, Aimée Iacobescu, Șerban Holban ș.a.

Piesa s-a mai jucat la teatrele din Baicău (1968—69). Baia Mare, Brașov și Timișoara (1969—70).

În 1976, regizorul Mihai Constantinescu ecranizează piesa sub titlul *Premiera*.

„Am scris *Travesti* pornind de la o observație : oamenii joacă teatru”. (*Aurel Baranga* — Caietul-program al spectacolului de la Teatrul Național).

„*Travesti* este un nou semnal de alarmă, constituind ca și *Mielul turbat* un *coup d'essai* al unei alte etape de creație. Dacă o primă etapă (...) s-a consumat prin epuizarea analitică a unei tare sociale și morale, cu îndelungată tradiție în teatrul românesc realist, și anume demagogia, *Travesti* atacă pentru prima dată explicit draparea mascată a conștiinței, prin care este denaturată însăși esența umană”. (*Adriana Miteșcu*, Caiet-program, 1969).

„Piesa *Travesti* se situează undeva între pamflet dramatic și manifest de creație”. (*Mihai Sabin*, „Ateneu”, 3/1969).

„*Travesti* este într-un fel o prelungire a vieții tocmai prin această împletire între hohotul de ris și lacrimă, între sarcasm și tandrețe. Dacă o raportăm la creația lui Baranga, vom spune că fenomenul e reversibil, și comedile lui își prelungesc existența în existența noastră, și aici aflăm nu numai prima cauză a succesului, dar și situarea lui Baranga în linia fertilă a tradiției românești a genului”. (*Valeriu Răpeanu*, „Interferențe spirituale”. București. Editura „Eminescu”, 1970, p. 203—207).

Alte opinii : E. Vasiliu, „Tomis”, 11/1968 ; Ilie Rusu, „Teatrul”, 12/1968 ; Ștefan Onrean, „Cronica”, 5/1 februarie 1969 ; Al. Cornescu, „România liberă”, 15 februarie 1969 ; Valeriu Răpeanu, „Scinteia”, 21 februarie 1969 ; Florica Ichim, „România literară”, 27 februarie 1969 ; N. Carandino, „Cronica”, 1 martie 1969 ; Adriana Rotaru, „Informația Bucureștiului”, 14 martie 1969 ; Dinu Săraru, „Munca”, 20 martie 1969 ; Gabriela Iuga, „Viața studentescă”, 9 aprilie 1969 ; Călin Căliman, „Teatrul”, 4/1969 ; Sanda Faur, „Flacăra”, 13/1969 ; George Genoiu, „Tribuna”, 1 mai 1969 ; O. Constantinescu, „Viața românească”, 5/1969 ; C. Cubleşan, „Tribuna”, 27 noiembrie 1969 ; Victor Parhon, „Astra”, 2/februarie 1970 ; N. I. Pîrvu, „Orizont”, 12/1970.

1971, 20 noiembrie — *INTERESUL GENERAL*, farsă atroce în două părți. Tea-

trul de Comedie, Regia : Aurel Baranga ; decoruri : Mihai Tofan ; costume : Gabriela Nazarie. Cu : Toma Caragiu, Amza Pelea, Marcela Rusu, Ștefan Tapalagă, Mihai Pălădescu, Aurel Giurumia, Dumitru Chesa, Candid Stoica, Dorina Done, Cornel Vulpe, Iarina Demian și alții.

Piesa s-a jucat în țară în stagiunea 1971—1972 la teatrele din Arad, Bacău, Baia Mare, Brașov, Cluj, Craiova, Constanța, Galați, Iași, Oradea, Petroșani și Timișoara, la Satu Mare (1981—82) și Tîrgu Mureș (1982—83).

În 1981 *Interesul general* a fost pusă în scenă la Teatrul „Stanislavski” din Erevan (URSS), în regia lui Mircea Cornișteanu.

„Cel care a scris scena ședinței din *Opinia publică* a imortalizat un moment. Vrem să recunoaștem sau nu, această scenă ne va reprezenta, din păcate, peste ani, cu o fidelitate superioară oricăror alte documente literare. Este ceea ce se va întâmpla cu scena pregătirii și desfășurării funeraliilor din *Interesul general*. Dincolo de surprinderea automatismelor de limbaj specific ședințomaniei și a ipocriziei de tip nou, produsă de ea, care atestă singură virtuțile unui mare scriitor satiric, Baranga își revendică întemeiat meritul ele a fi avut curajul să reconstituie, într-o metaforă definitivă, două momente semnificative pentru obiectul satirei întreprinse : ședința și funeraliile. (...) Ne găsim în fața unei satire politice nu numai de o rară violență, dar și de un adevărat tragism subtextual. Farsa atroce, cum își intitulează autorul comedia, e o farsă tragică, acuzatoare și definitorie pentru profilul negativ al unei psihologii care, la rîndul ei, nu este neapărat numai a unor personaje comice ca Toma Hrisanide...” (*Dinu Săraru*, „Săptămîna”, 3 decembrie 1971).

„*Interesul general* este drama golirii omului de uman, care poate să ia diferite forme în timpul istoric, de la avariție pînă la alienare prin funcție”. (*Alexandru Ivasiuc*, „România literară”, 24 iunie 1973).

Alte opinii : D. Chirilă, „Familia”, 6/1971 ; Ion Cocora, „Tribuna”, 21 octombrie și 28 octombrie 1971 ; Al. Covaci, „Farsa, un lucru serios” în „Astra”, 12/1971 ; „Tribuna”, 14 octombrie 1971 ; Mihai Sabin, „Ateneu”, 10/1971 ; Al. I. Frîdus, „Cronica”, 6 noiembrie 1971 ; Ilie Călian, „Steaua”, 14 noiembrie 1971 ; Tr. Șelmaru, „Informația Bucureștiului”, 23 noiembrie 1971 ; Valentin Silvestru, „România literară”, 25 noiembrie 1971 ; Radu Popescu, „România liberă”, 27 noiembrie 1971 ; Vioreca Tănăsescu, „Scinteia tineretului”, 8 decembrie 1971 ; Al. Cornescu, „Magazin”, 11 decembrie 1971 ; Sanda Faur, „Satira în slujba *Interesului general*”, „Flacăra”, 11 decem-

brie 1971; Sică Alexandrescu, „Săptămîna”, 17 decembrie 1971; M. Djentemirov, „Steagul roșu”, 15 decembrie 1971; Romulus Diaconescu, „Tribuna”, 30 decembrie 1971; Florin Tornea, „Teatrul”, 12/1971; Natalia Stancu, „Scinteia”, 11 ianuarie 1972; Nicolae Barbu, „Iarăși Interesul general”, „Cronica”, 11 februarie 1972; C. Paraschivescu, „Teatrul” 4/1972; C. Vadim Tudor, „Interesul general sau dimensiunea conștiinței”, „Teatrul”, 9/1972; Cr. Dumitrescu, „Teatrul”, 3/1983; Carmen Kehaian, „Tomis” 3/1983.

1973, 23 decembrie — SIMFONIA PATETICĂ (o nouă versiune, prelucrată, a piesei Arcul de triumf din 1954).

Teatrul Național „I. L. Caragiale”. Spectacol inaugural al noului edificiu al Teatrului Național din București, premiera avînd loc în cadrul unui spectacol omagial prezentat în cinstea aniversării Republicii. Regia: Aurel Baranga; scenografia: Mihai Tofan. Cu: Marcela Rusu, Radu Beligan, Irina Răchițeanu-Șirianu, Forj Etterle, Marcel Anghelescu, Const. Bărbulescu, Matei Alexandru, Mihai Fotino, Chiril Economu, Draga Olteanu-Matei, Florina Cercel, George Motoi, Toma Caragiu, Olga Delia Mateescu, C. Rautchi, Dem. Rădulescu, Ovidiu Iuliu Moldovan, Emil Liptac și alții.

„Avem, azi, în plinătatea ei, o dramă de istorie contemporană, o dramă politică, o dramă mobilizatoare a conștiințelor în direcția patosului și acțiunii revoluționare comuniste” (Radu Popescu, „România liberă”, 26 decembrie 1973).

.....elanel liric, extins pînă la zonele pateticeului, se arată aici nu numai îndreptățit, dar și solicitat de cele mai înalte mobiluri și valori civice, morale și spirituale — de dragostea de patrie, de setea de demnitate și libertate, de eroismul pînă la martiriu în lupta pentru cucerirea de sine a omului, pentru instaurarea vieții și a dreptului la viață. (...) acțiunea dramatică însăși a *Simfoniei patetice* se fundamentează pe o crucială și definitivă «despărțire de ape»: atitudinea partizană doborîdește de aceea, peste liniile ei de semnificație politică, ponderea unei forțe expresive particulare — parținitatea” (Florin Tornea, „Teatrul”, 1/1974).

Alte opinii: M. Bărbuță, „Contemporanul”, 21 decembrie 1973; Tr. Șelmaru, „Informația Bucureștiului”, 25 decembrie 1973; Valentin Silvestru, „Teatrul Național. Seara primă și solemnă (...). *Simfonia patetică*”, „România literară”, 27 decembrie 1973; Natalia Stancu, „Scinteia”, 27 decembrie 1973; Cristina Constantiniu, „Luceafărul”, 5 ianuarie 1974; Dinu Săraru, „Săptămîna”, 4 ianuarie 1974; Viorica Tănăsescu, „Scinteia tineretului”, 9 ianuarie 1974; Ecaterina Oproiu, „Contemporanul”, 8 mai 1981 (cronica spectacolului TV).

1976, 17 ianuarie — VIAȚA UNEI FEMEII, dramă în două părți.

Teatrul Național, București. Direcția de scenă: Aurel Baranga; scenografia: Mihai Tofan; asistent de regie: George Ulmeni. Cu: Marcela Rusu, Radu Beligan, Șerban Iamandi, Iulian Necșulescu, Const. Dinulescu, Matei Gheorghiu, Emil Liptac.

În țară, piesa s-a mai jucat la Cluj-Napoca și Botoșani (1975—76), Craiova, și Satu Mare — secția maghiară (1978—79).

În 1979 piesa s-a jucat cu succes în Grecia, la Atena, și la „Théâtre de Poche” din Bâle (Basel), Elveția.

„A. B. în *Viața unei femei* face procesul celui mai zgomotos cuvînt, *tăcerea*” (Dumitru Radu Popescu, „Flacăra”, 14 octombrie 1976).

„De această dată moralistul își exercită atribuțiile definitorii într-o dramă politică, urmărind, analizînd și evaluînd destinele personajelor, într-o largă perspectivă a umanului, în raport cu caracterul lor, conceput ca o viziune a lumii din interiorul conștiinței indivizilor. Fiindcă *Viața unei femei* este, într-adevăr, o dramă a destinului, în al cărui desen interior descifrăm — și acesta este un al doilea factor esențial — ecouri de structură ale dramei antice, dar reconfigurată într-o viziune modernă și dezvoltată de la înălțimea unei înțelegeri contemporane” (Constantin Măciucă, „Teatrul”, 2/1976).

.....*Viața unei femei* mi se pare mai puțin expresia unei continuități, cît reflexul unui moment teatral care a impus prin Titus Popovici, D. R. Popescu, Ion Băieșu, drama politică, gravă. Drama monolog a lui A. B. e mult mai aproape de teatrul lui D. R. Popescu; personajul ei central, „femeia”, într-o confesiune patetică, rezumă calvarul îndurat de un individ «oarecare», victimă a abuzurilor, a unor practici de tristă amintire, cărora Congresul al IX-lea le-a pus capăt” (Cezar Ivănescu, „Luceafărul”, 7 februarie 1976).

Alte opinii: Tr. Șelmaru, „Informația Bucureștiului”, 21 ianuarie 1976; Valentin Silvestru, „România literară”, 29 ianuarie 1976; Dinu Săraru, „Săptămîna”, 30 ianuarie 1976; Adrian Dohotaru, „Seara în care începe viscolul sau *Viața unei femei*”, „Flacăra”, 31 ianuarie 1976; Radu Popescu, „România liberă”, 3 februarie 1976; Margareta Bărbuță, „Contemporanul”, 27 februarie și 29 octombrie 1976; V. Răpeanu, „Scinteia”, 26 februarie 1976; C. Paraschivescu, „Teatrul”, 4/1976; Mircea Ghițulescu, „Steaua”, 5/1976; N. Barbu, „Cronica”, 8/1976; Mira Iosif, „Teatrul” 6/1979; Const. Radu Maria, „Teatrul”, 12/1979.

(continuare în numărul viitor)